

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2021. gada 6. oktobrī^{*i}

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 267. pants – Pēdējās instances valsts tiesu pienākuma uzdot prejudiciālu jautājumu apjoms – Izņēmumi no šī pienākuma – Kritēriji – Jautājums par Savienības tiesību interpretāciju, ko lietas dalībnieki tiesvedībā valsts tiesā uzdevuši pēc tam, kad Tiesa šajā tiesvedībā ir pasludinājusi prejudiciālu nolēmumu – Precizējumu par iemesliem, kas pamato atbildes uz prejudiciālajiem jautājumiem vajadzību, neesamība – Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu daļēja nepieņemamība

Lietā C-561/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) iesniedza ar 2018. gada 15. novembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 23. jūlijā, tiesvedībā

Consorzio Italian Management,

Catania Multiservizi SpA

pret

Rete Ferroviaria Italiana SpA,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietniece R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], palātu priekšsēdētāji A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents), A. Prehala [*A. Prechal*], M. Vilars [*M. Vilaras*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], N. Pizarra [*N. Piçarra*], A. Kumins [*A. Kumin*] un N. Vāls [*N. Wahl*], tiesneši T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], K. Toadere [*C. Toader*], L. S. Rosi [*L. S. Rossi*], I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*] un N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],

ģenerālvokāts: M. Bobeks [*M. Bobek*],

sekretārs: R. Skjāno [*R. Schiano*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2020. gada 15. jūlija tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda – itāļu.

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Conorzio Italian Management un Catania Multiservizi SpA* vārdā – *E. Giardino un A. Cariola, avvocati*,
- *Rete Ferroviaria Italiana SpA* vārdā – *U. Cossu, avvocato*,
- Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *S. Fiorentino, avvocato dello Stato*,
- Vācijas valdības vārdā – *J. Möller un D. Klebs*, pārstāvji,
- Francijas valdības vārdā – *E. de Moustier*, pārstāve,
- Eiropas Komisijas vārdā – *G. Gattinara un P. Ondrůšek*, kā arī *L. Haasbeek* pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2021. gada 15. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LES 2. un 3. pantu, LESD 4. panta 2. punktu, 9., 26. un 34. pantu, 101. panta 1. punkta e) apakšpunktu un 106., 151.–153., 156. un 267. pantu, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 16. un 28. pantu, Eiropas Sociālo hartu, kas parakstīta Turīnā 1961. gada 18. oktobrī un pārskatīta Strasbūrā 1996. gada 3. maijā (turpmāk tekstā – “Eiropas Sociālā harta”), un Kopienas Hartu par darba ņēmēju sociālajām pamattiesībām, kas pieņemta Eiropadomes sanāksmē Strasbūrā 1989. gada 9. decembrī (turpmāk tekstā – “Sociālo pamattiesību harta”).
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Conorzio Italian Management un Catania Multiservizi SpA*, izraudzītajām pretendētēm publiskajam līgumam attiecībā uz valsts dzelzceļa infrastruktūras uzkopšanas pakalpojumiem, un *Rete Ferroviaria Italiana SpA* (turpmāk tekstā – “RFI”) par pēdējās minētās atteikumu apmierināt to lūgumu pārskatīt šī līguma cenu.

Atbilstošās tiesību normas

- 3 2006. gada 12. aprīļa *decreto legislativo n. 163 – Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive 2004/17/CE e 2004/18/CE* (Likumdošanas dekrēts Nr. 163 par būvdarbu, pakalpojumu un piegāžu publiskā iepirkuma līgumu kodeksa izveidi, ar ko transponē Direktīvas 2004/17/EK un 2004/18/EK; 2006. gada 2. maija *GURI* parastais pielikums Nr. 100; turpmāk tekstā – “Likumdošanas dekrēts Nr. 163/2006”) 2. panta 4. punktā ir noteikts:
“Ja šajā kodeksā nav skaidri izteiktu tiesību normu, 1. pantā minēto subjektu līgumisko darbību reglamentē arī Civilkodeksā paredzētie noteikumi.”
- 4 Likumdošanas dekrēta Nr. 163/2006 115. panta “Cenu pielāgošana” 1. punktā ir paredzēts:
“Visos pakalpojumu vai piegāžu līgumos, kas izpildāmi secīgi, ir jāietver noteikums par periodisku cenas pārskatīšanu. Pārskatīšana tiek veikta, pamatojoties uz izmeklēšanu, ko vadītāji, kas atbildīgi par

preču un pakalpojumu iegādi, veic, balstoties uz 7. panta 4. punkta c) apakšpunktā un 5. punktā paredzēto informāciju.”

5 Šī likumdošanas dekrēta 206. pantā ir noteikts, ka līgumiem, kas ietilpst nozarēs, kuras minētas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2004/17/EK (2004. gada 31. marts), ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs (OV 2004, L 134, 1. lpp.), proti, īpašajās gāzes, siltumenerģijas, elektroenerģijas, ūdens, transporta pakalpojumu, pasta pakalpojumu un naftas, gāzes, akmeņogļu vai cita veida cietā kurināmā izpētes vai ieguves, kā arī ostu un lidostu nozarēs, ir piemērojami tikai daži minētā likumdošanas dekrēta noteikumi, kuru vidū nav 115. pants.

6 Saskaņā ar Likumdošanas dekrēta Nr. 163/2006 210. pantu “Transporta pakalpojumi”:

“1. Neskarot 23. pantā minētos izņēmumus, šīs daļas noteikumi attiecas uz tādu tīklu nodrošināšanu un ekspluatāciju, kurus izmantojot iedzīvotājiem tiek sniegti pakalpojumi dzelzceļu, automatizēto sistēmu, tramvaju, trolejbusu, autobusu vai trošu transporta jomā.

2. Attiecībā uz transporta pakalpojumiem uzskata, ka tīkls pastāv, ja pakalpojumu sniedz saskaņā ar valsts kompetento iestāžu noteiktiem darbības nosacījumiem, piemēram, nosacījumiem par apkalpojamiem maršrutiem, piedāvājamo pakalpojumu apjomu vai to sniegšanas biežumu.”

7 Šī paša likumdošanas dekrēta 217. panta “Līguma slēgšanas tiesības, kas piešķirtas mērķiem, kuri nav 1. nodaļā minētās darbības veikšana, vai kas piešķirtas vienas no šīm darbībām veikšanai trešā valstī” 1. punktā ir noteikts:

“Šī daļa neattiecas uz līguma slēgšanas tiesībām, ko līgumslēdzējas iestādes piešķir mērķiem, kuri nav 208.–213. pantā minēto darbību veikšana, vai šādu darbību veikšanai trešā valstī apstākļos, kas nav saistīti ar tīkla vai ģeogrāfiskā apgabala fizisko izmantošanu Savienības teritorijā.”

8 *Codice civile* (Civilkodekss) 1664. panta “Atlīdzības raksturs un izpildes grūtības” pirmajā daļā ir paredzēts:

“Ja neparedzamu apstākļu dēļ ir tā palielinājušās vai samazinājušās materiālu vai darbaspēka izmaksas, ka kopējā nolīgta cena palielinās vai samazinās vairāk nekā par vienu desmito daļu, izraudzītais pretendents vai pasūtītājs var lūgt pārskatīt šo cenu. Pārskatīšana var tikt veikta tikai saistībā ar to starpību, kas pārsniedz vienu desmito daļu.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

9 *RFI* piešķīra *Conorzio Italian Management* un *Catania Multiservizi* – prasītājām pamatlietā –, kas izveidotas pagaidu uzņēmumu apvienības veidā, tiesības slēgt līgumu par uzkopšanas, kārtības uzturēšanas telpās un citās sabiedrībai atvērtās teritorijās pakalpojumu sniegšanu, kā arī palīgpakalpojumu sniegšanu stacijās, iekārtās, birojos un darbnīcās visā teritorijā, kas ietilpst *Direzione Compartimentale Movimento di Cagliari* (Kaljāri Reģionālā satiksmes direkcija, Itālija) pārziņā. Līgumā bija ietverts īpašs noteikums, kurā bija paredzēta nolīgta cena pārskatīšanas kārtība, kas bija atkāpe no Civilkodeksa 1664. panta.

- 10 Minētā līguma izpildes laikā prasītājas pamatlietā, pamatojoties it īpaši uz Likumdošanas dekrēta Nr. 163/2006 115. pantu, lūdza *RFI* pārskatīt iepriekš nolīgto līguma cenu, lai tiktu ņemts vērā līguma izmaksu pieaugums, kas izrietēja no to izdevumu palielināšanās, kuri saistīti ar personālu. *RFI* šo lūgumu noraidīja ar 2012. gada 22. februāra lēmumu.
- 11 Prasītājas pamatlietā vērsās *Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna* (Sardīnijas Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija) ar prasību atcelt šo noraidošo lēmumu.
- 12 *Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna* (Sardīnijas Reģionālā administratīvā tiesa) ar 2014. gada 11. jūnija spriedumu noraidīja šo prasību. Minētā tiesa uzskatīja, ka Likumdošanas dekrēta Nr. 163/2006 115. pants nav piemērojams tādiem līgumiem, kuri attiecas uz īpašajām nozarēm, kā līgums pamatlietā. Minētā tiesa uzskatīja, ka uzkopšanas pakalpojumu sniegšanai stacijās, iekārtās, birojos un darbnīcās ir pakārtots raksturs salīdzinājumā ar galveno darbību veikšanu, kuras ir vērstas uz dzelzceļa transporta tīkla nodrošināšanu vai ekspluatāciju un kuras ietilpst īpašajās nozarēs. Šī pati tiesa piebilda, ka cena nav jāpārskata saskaņā ar Civillkodeksa 1664. pantu, jo puses pamatlietā bija izmantojušas tām saskaņā ar šo pantu piešķirtās tiesības atkāpties no minētās pārskatīšanas, iekļaujot tām saistošajā līgumā noteikumu par cenas pārskatīšanas ierobežošanu.
- 13 Prasītājas pamatlietā par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā, to izvirzītājā pirmajā un otrajā pamatā apgalvojot, ka Likumdošanas dekrēta Nr. 163/2006 115. pants vai – pakārtoti – Civillkodeksa 1664. pants – pretēji *Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna* (Sardīnijas Reģionālā administratīvā tiesa) nopriestajam – ir piemērojami līgumam pamatlietā. Turklāt prasītājas pamatlietā apstrīdēja it īpaši Likumdošanas dekrēta Nr. 163/2006 115., 206., 210. un 217. panta atbilstību Savienības tiesībām, norādot, ka šie noteikumi, ciktāl ar tiem transporta nozarē ir izslēgta cenu pārskatīšana, it īpaši šajā nozarē ietilpstošo uzkopšanas līgumu cenu pārskatīšana, ir pretrunā tostarp LES 3. panta 3. punktam, LESD 26., 101. un nākamajiem pantiem, kā arī Direktīvai 2004/17. Tādējādi valsts tiesiskajā regulējumā esot paredzētas nepamatotas un pārmērīgas prasības salīdzinājumā ar Savienības tiesisko regulējumu. Tajā arī uzņēmums, kam piešķirtas tiesības slēgt līgumu par uzkopšanas pakalpojumu, kuram salīdzinājumā ar transporta nozares galveno pakalpojumu ir papildu raksturs, varot tikt nostādīts pakļautības un vājākā stāvoklī attiecībā pret uzņēmumu, kas sniedz galveno pakalpojumu, un tādēļ netaisnīgi un nesamērīgi tiktu izmainīts līgumiskais līdzsvars un galu galā tiktu mainīti tirgus darbības noteikumi. Visbeidzot gadījumā, ja cenas pārskatīšanas izslēgšana līgumos, kas noslēgti īpašajās nozarēs, izrietētu tieši no Direktīvas 2004/17, tā būtu jāatzīst par spēkā neesošu.
- 14 Prasītājas pamatlietā lūdza iesniedzējtiesu uzdot Tiesai prejudiciālus jautājumus, lai noskaidrotu, vai pamatlietā aplūkotais valsts tiesiskais regulējums ir pretrunā Savienības tiesībām, kā arī lai izvērtētu Direktīvas 2004/17 spēkā esamību.
- 15 Ar 2016. gada 24. novembra lēmumu, kas Tiesā saņemts 2017. gada 24. martā, iesniedzējtiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
“1) Vai Savienības tiesībām, it īpaši LES 3. panta 3. punktam, LESD 26., 56.–58. un 101. pantam, [Hartas] 16. pantam un Direktīvai 2004/17, atbilst tāda valsts tiesību interpretācija, kura nepieļauj cenu pārskatīšanu līgumos, kas attiecas uz [...] īpašajām nozarēm, īpaši līgumos nozarēs, kuru priekšmets nav minēts šajā direktīvā, bet kuras ar īpašajām nozarēm saista funkcionāla saikne?”

- 2) Vai Direktīva 2004/17 (ja tiktu uzskatīts, ka cenu pārskatīšanas nepieļaušana visos līgumos, kas noslēgti un tiek piemēroti [...] īpašajās nozarēs, izriet tieši no tās) atbilst Eiropas Savienības principiem, it īpaši LES 3. panta 1. punktam, LESD 26., 56.–58. un 101. pantam, kā arī [Hartas] 16. pantam, “ņemot vērā to, ka tā ir netaisnīga, nesamērīga, izmaina līgumisko līdzsvaru un tādējādi – iespaido efektīva tirgus noteikumus”?”
- 16) 2018. gada 19. aprīļa spriedumā *Conorzio Italian Management un Catania Multiservizi* (C-152/17, EU:C:2018:264) Tiesa uz pirmo jautājumu atbildēja, ka Direktīva 2004/17 un tās pamatā esošie vispārējie principi ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā valsts tiesību normas, kurās nav paredzēta periodiska cenu pārskatīšana pēc līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas šajā direktīvā minētajās nozarēs.
- 17) Šajā spriedumā Tiesa arī uzskatīja, ka pirmais jautājums nav pieņemams, ciktāl tas attiecas uz LES 3. panta 3. punkta un LESD 26., 57., 58. un 101. panta interpretāciju, kā arī citiem LESD 56. panta aspektiem, kas nav vienlīdzības un nediskriminācijas principi, kā arī pārskatāmības pienākums, kurš pēdējā minētajā pantā ir paredzēts pakalpojumu sniegšanas brīvības jomā, jo iesniedzējtiesas 2016. gada 24. novembra nolēmumā nebija sniegts skaidrojums par šo tiesību normu interpretācijas nozīmi strīda atrisināšanā un līdz ar to tas neatbilda Tiesas Reglamenta 94. pantā minētajām prasībām.
- 18) Turklāt attiecībā uz Hartas 16. panta interpretāciju Tiesa uzskatīja, ka Likumdošanas dekrēta Nr. 163/2006 tiesību normas pamatlietā, ciktāl tajās nav paredzēta periodiska cenu pārskatīšana līgumos, kas attiecas uz Direktīvā 2004/17 minētajām nozarēm, nevar tikt uzskatītas par tādām, ar kurām tiek īstenotas Savienības tiesības Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē.
- 19) Tiesa uzskatīja, ka, ņemot vērā uz pirmo jautājumu sniegto atbildi, otrais jautājums ir hipotētisks un tādā nepieņemams.
- 20) Pēc 2018. gada 19. aprīļa sprieduma *Conorzio Italian Management un Catania Multiservizi* (C-152/17, EU:C:2018:264) pasludināšanas iesniedzējtiesa 2018. gada 14. novembrī noturēja atklātu tiesas sēdi. Prasītājas pamatlietā 2018. gada 28. oktobra procesuālajā rakstā, kas tika iesniegts šīs tiesas sēdes vajadzībām, lūdza šo tiesu uzdot Tiesai jaunus prejudiciālus jautājumus, lai noskaidrotu, vai pamatlietā aplūkotais valsts tiesiskais regulējums ir pretrunā LES 2. un 3. pantam, LESD 4. panta 2. punktam, 9., 26. un 34. pantam, 101. panta 1. punkta e) apakšpunktam, 106., 151.–153. un 156. pantam, Hartas 16. un 28. pantam, Eiropas Sociālajai hartai un Sociālo pamattiesību hartai.
- 21) Iesniedzējtiesa norāda, ka uz dažiem no šiem jautājumiem ir atbildēts 2018. gada 19. aprīļa spriedumā *Conorzio Italian Management un Catania Multiservizi* (C-152/17, EU:C:2018:264), savukārt citus jautājumus prasītājas pamatlietā ir uzdevušas pirmo reizi. Šīs tiesas ieskatā no Tiesas judikatūras izriet, ka šādos apstākļos tai ir pienākums no jauna vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ja tās nolēmums nav pārsūdzams tiesā un ja tajā ir izvirzīts jautājums par Savienības tiesību interpretāciju.
- 22) Tomēr minētā tiesa uzskata par nepieciešamu vispirms uzdot Tiesai jautājumu par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu obligāto raksturu gadījumā, ja lietas dalībnieks valsts pēdējās instances tiesā izvirza jautājumu par valsts tiesību saderību ar Savienības tiesībām, un it īpaši par to, vai šāda tiesa var uzskatīt, ka tā ir atbrīvota no pienākuma uzdot prejudiciālu jautājumu, ja šo

jautājumu lietas dalībnieks ir uzdevis nevis dokumentā par lietas ierosināšanu, bet gan vēlāk, proti, pēc tam, kad šī lieta jau pirmo reizi ir nodota apspriešanai, vai pēc tam, kad valsts pēdējās instances tiesa jau ir iesniegusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu šajā lietā.

- 23 Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka priekšlikums, ko viena no prasītājām izteica vēlākā tiesvedības stadijā, lai attiecīgā tiesa iesniegtu Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par tādu Savienības tiesību normu interpretāciju, uz kurām šī lietas dalībniece nebija atsaukusies prasības celšanas brīdī, būtu pretrunā “tiesvedībai raksturīgo šķēršļu sistēmai”, kas ieviesta ar valsts tiesisko regulējumu, ciktāl šāds priekšlikums grozītu prasības priekšmetu, kas noteikts prasības pamatojumā un iebildumos, kurus izvirzījuši lietas dalībnieki.
- 24 Turklāt iesniedzējtiesas ieskatā prejudiciālo jautājumu “ķēde” varētu izraisīt iespējamu tiesvedības ļaunprātīgu izmantošanu un tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kā arī principam, atbilstoši kuram lietas ir jāizskata ātri un efektīvi, varētu tikt atņemta jēga.
- 25 Šādos apstākļos *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai saskaņā ar LESD 267. pantu valsts tiesai, kuras nolēmumi nav pārsūdzami tiesā, principā ir jāiesniedz prejudiciāls jautājums par Savienības tiesību interpretāciju, pat ja minēto jautājumu tai ir uzdevusi viena lietas dalībniece pēc sava pirmā dokumenta par lietas ierosināšanu vai dokumenta par iestāšanos lietā iesniegšanas pēc tam, kad lieta pirmo reizi ir nodota apspriešanai, vai pat pēc tam, kad Tiesai jau ir iesniegts pirmais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu?
- 2) [...] Vai ar Savienības tiesībām, it īpaši ar LESD 4. panta 2. punktu, 9. pantu, 101. panta 1. punkta e) apakšpunktu, 106. pantu un 151. pantu – kā arī Eiropas Sociālo Hartu un Sociālo pamattiesību hartu, kas minētas LESD 151. pantā – un ar LESD 152., 153. un 156. pantu, LES 2. un 3. pantu, kā arī Hartas 28. pantu, ir saderīgs Likumdošanas dekrēta Nr. 163/2006 115., 206. un 217. pants, kā tie interpretēti administratīvo tiesu judikatūrā, jo tie nepieļauj cenu pārskatīšanu līgumos, kas attiecas uz [...] īpašajām nozarēm, īpaši līgumos nozarēs, kuru priekšmets nav minēts Direktīvā 2004/17, bet kuras ar īpašajām nozarēm saista funkcionāla saikne?
- 3) [...] Vai ar Savienības tiesībām, it īpaši ar Hartas 28. pantu, LESD 26. un 34. pantā noteikto vienlīdzīgas attieksmes principu, kā arī Hartas 16. pantā atzīto uzņēmējdarbības brīvības principu, ir saderīgs Likumdošanas dekrēta Nr. 163/2006 115., 206. un 217. pants, kā tie interpretēti administratīvo tiesu judikatūrā, jo tie nepieļauj cenu pārskatīšanu līgumos, kuri attiecas uz [...] īpašajām nozarēm, īpaši līgumos nozarēs, kuru priekšmets nav minēts Direktīvā 2004/17, bet kuras ar īpašajām nozarēm saista funkcionāla saikne?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 26 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 267. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesa, kuras nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nav pārsūdzami tiesā, ir atbrīvota no šī panta trešajā daļā paredzētā pienākuma vērsties Tiesā ar jautājumu par Savienības tiesību

interpretāciju, ja šo jautājumu lietas dalībnieks tai ir iesniedzis vēlākā tiesvedības stadijā pēc tam, kad lieta jau pirmo reizi ir tikusi nodota apspriešanai, vai ja šajā lietā jau ir iesniegts pirmais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu.

- 27 Vispirms ir jāatgādina, ka ar LESD 267. pantā paredzēto prejudiciālā nolēmuma procedūru, kas ir ar Līgumiem izveidotās tiesu sistēmas stūrakmens, ir izveidots tiesnešu dialogs starp Tiesu un dalībvalstu tiesām ar mērķi nodrošināt Savienības tiesību vienveidīgu interpretāciju, tādējādi ļaujot nodrošināt to saskanību, pilnīgu iedarbību un autonomiju, kā arī – galu galā – ar Līgumiem izveidoto tiesību īpašo raksturu (šajā nozīmē skat. atzinumu 2/13 (Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:2454, 176. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī spriedumu, 2018. gada 6. marts, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 37. punkts).
- 28 Ar šo tiesību normu izveidotā prejudiciālā nolēmuma mehānisma mērķis ir nodrošināt, lai Savienības tiesībām visos apstākļos visās dalībvalstīs būtu vienāda iedarbība, un tādējādi novērst atšķirības šo tiesību, kas valsts tiesām ir jāpiemēro, interpretācijā, un ar to šāda piemērošana tiek nodrošināta, valsts tiesai sniedzot līdzekli to grūtību novēršanai, kuras varētu radīt prasība par Savienības tiesību pilnīgu iedarbību dalībvalstu tiesu sistēmās. Tādējādi valsts tiesām ir visplašākās tiesības – pat pienākums – vērsties Tiesā, ja tās uzskata, ka tajās izskatāmā lieta rada jautājumus par Savienības tiesību noteikumu interpretāciju vai to spēkā esamības vērtējumu un ka ir vajadzīgs nolēmums par tiem (šajā nozīmē skat. atzinumu 1/09 (Vienotas sistēmas izveide strīdu izskatīšanai patentu jomā), 2011. gada 8. marts, EU:C:2011:123, 83. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 29 Tādējādi ar LESD 267. pantā izveidoto sistēmu ir noteikta tieša sadarbība starp Tiesu un valstu tiesām, kuras ietvaros pēdējās minētās, cieši sadarbojoties, piedalās Savienības tiesību pareizā piemērošanā un vienveidīgā interpretācijā, kā arī to tiesību aizsardzībā, kuras Savienības tiesiskajā kārtībā piešķirtas indivīdiem (šajā nozīmē skat. atzinumu 1/09 (Vienotas sistēmas izveide strīdu izskatīšanai patentu jomā), 2011. gada 8. marts, EU:C:2011:123, 84. punkts).
- 30 Šīs sadarbības ietvaros Tiesa sniedz valsts tiesām, kas ir par Savienības tiesību piemērošanu atbildīgās iestādes (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1982. gada 6. oktobris, *Cilfit* u.c., 283/81, EU:C:1982:335, 7. punkts), šo tiesību interpretācijas elementus, kuri tām ir nepieciešami, lai atrisinātu izskatāmās lietas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2015. gada 9. septembris, *Ferreira da Silva e Brito* u.c., C-160/14, EU:C:2015:565, 37. punkts, kā arī 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, 23. punkts).
- 31 No iepriekš minētā izriet, ka attiecīgi valstu tiesām un Tiesai piešķirtās funkcijas ir būtiskas Līgumos noteikto tiesību rakstura kā tāda aizsardzībai (atzinums 1/09 (Vienotas sistēmas izveide strīdu izskatīšanai patentu jomā), 2011. gada 8. marts, EU:C:2011:123, 85. punkts).
- 32 Turklāt, ciktāl nepastāv nekādas valsts tiesas nolēmuma pārsūdzēšanas iespējas tiesā, tai principā ir pienākums vērsties Tiesā LESD 267. panta trešās daļas izpratnē, ja tajā ir izvirzīts jautājums par Savienības tiesību interpretāciju (spriedums, 2017. gada 15. marts, *Aquino*, C-3/16, EU:C:2017:209, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 33 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru valsts tiesa, kuras nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nav pārsūdzami tiesā, var tikt atbrīvota no šī pienākuma tikai tad, ja tā konstatē, ka izvirzītajam jautājumam nav nozīmes, vai ja par attiecīgo Savienības tiesību normu Tiesa jau ir sniegusi interpretāciju, vai arī ja Savienības tiesību pareiza interpretācija ir tik acīmredzama, ka nerodas nekādas pamatotas šaubas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1982. gada 6. oktobris, *Cilfit* u.c.,

283/81, EU:C:1982:335, 21. punkts; 2005. gada 15. septembris, *Intermodal Transports*, C-495/03, EU:C:2005:552, 33. punkts, kā arī 2018. gada 4. oktobris, Komisija/Francija (Priekšnodoklis no ienākumiem no kapitāla un kustamas mantas), C-416/17, EU:C:2018:811, 110. punkts).

- 34 Šajā ziņā, pirmkārt, ir jāatgādina – no LESD 267. panta otrās un trešās daļas savstarpējās saiknes izriet, ka šā panta trešajā daļā minētajām tiesām ir tāda pati novērtējuma brīvība kā jebkurai citai valsts tiesai, lai lemtu par to, vai sprieduma pieņemšanai ir nepieciešams lēmums par kādu Savienības tiesību jautājumu. Šīm tiesām tāpēc nav pienākuma vērsties [Tiesā] ar tajās izvirzīto jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju, ja šim jautājumam nav nozīmes, t.i., ja atbilde uz šo jautājumu, lai kāda tā arī būtu, nekādi nevarētu ietekmēt lietas atrisinājumu (spriedumi, 1982. gada 6. oktobris, *Cilfit* u.c., 283/81, EU:C:1982:335, 10. punkts; 2013. gada 18. jūlijs, *Consiglio Nazionale dei Geologi*, C-136/12, EU:C:2013:489, 26. punkts, kā arī 2017. gada 15. marts, *Aquino*, C-3/16, EU:C:2017:209, 43. punkts).
- 35 LESD 267. pantā noteiktā tiesvedībā, kuras pamatā ir funkciju sadale starp valsts tiesām un Tiesu, tikai valsts tiesas kompetencē ir konstatēt un novērtēt pamatlietas faktus, kā arī interpretēt un piemērot valsts tiesības. Tāpat vienīgi valsts tiesai, kura iztiesā lietu un kurai jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ir jāizvērtē, ņemot vērā lietas īpatnības, gan Tiesai uzdodamo jautājumu nepieciešamība, gan to nozīmīgums (spriedumi, 2011. gada 26. maijs, *Stichting Natuur en Milieu* u.c., no C-165/09 līdz C-167/09, EU:C:2011:348, 47. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra; 2015. gada 9. septembris, X un *van Dijk*, C-72/14 un C-197/14, EU:C:2015:564, 57. punkts, kā arī 2021. gada 12. maijs, *Altenrhein Luftfahrt*, C-70/20, EU:C:2021:379, 25. punkts).
- 36 Otrkārt, ir jāatgādina, ka interpretācijas pilnvaras, kuras Tiesa ir deleģējusi saskaņā ar LESD 267. pantu, var atņemt LESD 267. panta trešajā daļā paredzētajam pienākumam jēgu un līdz ar to tas var zaudēt saturu, it īpaši tad, ja uzdotais jautājums pēc būtības ir identisks jautājumam, par kuru jau ir sniegts prejudiciālais nolēmums analogā gadījumā vai *a fortiori* tajā pašā valsts tiesvedībā, vai ja Tiesas pastāvīgajā judikatūrā attiecīgais tiesību jautājums ir atrisināts, lai kāds arī būtu tiesvedības, kādā šī Tiesas judikatūra radusies, raksturs, un pat tad, ja ierosinātie jautājumi nav bijuši pilnīgi identiski (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1963. gada 27. marts, *Da Costa* u.c., no 28/62 līdz 30/62, EU:C:1963:6, 75. un 76. punkts; 1982. gada 6. oktobris, *Cilfit* u.c., 283/81, EU:C:1982:335, 13., kā arī 14. punkts; 1997. gada 4. novembris, *Parfums Christian Dior*, C-337/95, EU:C:1997:517, 29. punkts, un 2009. gada 2. aprīlis, *Pedro IV Servicios*, C-260/07, EU:C:2009:215, 36. punkts).
- 37 Tomēr ir jāatgādina, ka pat tad, ja attiecīgais tiesību jautājums ir izspriests Tiesas judikatūrā, valstu tiesām joprojām ir visas tiesības vērsties Tiesā, ja tās to uzskata par lietderīgu, un tas, ka interpretēt lūgtās tiesību normas Tiesa jau ir interpretējusi, neliedz Tiesai spriest no jauna (spriedumi, 2014. gada 17. jūlijs, *Torresi*, C-58/13 un C-59/13, EU:C:2014:2088, 32. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra, un 2020. gada 3. marts, *Tesco-Global Áruházak*, C-323/18, EU:C:2020:140, 46. punkts).
- 38 Tāpat arī prejudiciāla nolēmuma saistošais spēks nav šķērslis, lai valsts tiesa, kurai tas ticis adresēts, uzskatītu, ka ir jāuzdod Tiesai papildu jautājumi, lai izskatītu strīdu pamatlietā (spriedums, 2003. gada 6. marts, *Kaba*, C-466/00, EU:C:2003:127, 39. punkts un tajā minētā judikatūra). Pēdējās instances valsts tiesai ir pienākums iesniegt šādu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ja tai rodas grūtības saprast Tiesas sprieduma tvērumu.
- 39 Treškārt, ir jāatgādina, ka papildus šī sprieduma 36. punktā minētajām situācijām no Tiesas judikatūras izriet, ka valsts tiesa, kuras nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nav pārsūdzami tiesā, var arī atturēties uzdot Tiesai jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju un, pati uzņemoties

atbildību, to atrisināt, ja Savienības tiesību pareiza interpretācija ir tik acīmredzama, ka nerada nekādas pamatotas šaubas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1982. gada 6. oktobris, *Cilfit* u.c., 283/81, EU:C:1982:335, 16. un 21. punkts, kā arī 2015. gada 9. septembris, *Ferreira da Silva e Brito* u.c., C-160/14, EU:C:2015:565, 38. punkts).

- 40 Pirms secināt, ka tas tā ir, pēdējās instances valsts tiesai ir jābūt pārliecinātai, ka arī visu citu dalībvalstu pēdējās instances tiesām, kā arī Tiesai tas ir tikpat acīmredzams (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1982. gada 6. oktobris, *Cilfit* u.c., 283/81, EU:C:1982:335, 16. punkts; 2005. gada 15. septembris, *Intermodal Transports*, C-495/03, EU:C:2005:552, 39. punkts; 2015. gada 9. septembris, *Ferreira da Silva e Brito* u.c., C-160/14, EU:C:2015:565, 42. punkts, kā arī 2016. gada 28. jūlijs, *Association France Nature Environnement*, C-379/15, EU:C:2016:603, 48. punkts).
- 41 Turklāt šā sprieduma 39. punktā minētās iespējamības esamība ir jāizvērtē, ņemot vērā Savienības tiesību īpašās iezīmes, sevišķās grūtības, kas rodas, tās interpretējot, un atšķirīgas judikatūras rašanās risku Savienībā (spriedumi, 1982. gada 6. oktobris, *Cilfit* u.c., 283/81, EU:C:1982:335, 17. punkts, un 2015. gada 9. septembris, *Ferreira da Silva e Brito* u.c., C-160/14, EU:C:2015:565, 39. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 42 Vispirms ir jāņem vērā, ka Savienības tiesību aktu noteikumi ir sagatavoti vairākās valodās un ka šīm dažādajām valodu versijām ir vienāds spēks (spriedums, 1982. gada 6. oktobris, *Cilfit* u.c., 283/81, EU:C:1982:335, 18. punkts).
- 43 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru vienā no Savienības tiesību normas valodu versijām lietotais formulējums nevar būt vienīgais pamats šīs tiesību normas interpretācijai un tam arī nevar piešķirt prioritāru nozīmi salīdzinājumā ar pārējām valodu versijām, jo Savienības tiesību normas ir interpretējamās un piemērojamas vienveidīgi, ņemot vērā visu Savienības valodu versijas (skat. it īpaši spriedumu, 2021. gada 24. marts, A, C-950/19, EU:C:2021:230, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 44 Lai gan pēdējās instances valsts tiesai, protams, nav pienākuma šajā ziņā izvērtēt katru no attiecīgās Savienības tiesību normas valodu versijām, tomēr tai ir jāņem vērā atšķirības starp šīs tiesību normas valodu versijām, kuras tai ir zināmas, it īpaši, ja šīs atšķirības ir norādījuši lietas dalībnieki un ja tās ir pierādītas.
- 45 Turpinājumā ir jānorāda, ka Savienības tiesībās ir izmantota tai raksturīgā terminoloģija un autonomi jēdzieni, kuriem nav obligāti tāds pats saturs kā līdzvērtīgiem jēdzieniem, kas var pastāvēt valsts tiesībās (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1982. gada 6. oktobris, *Cilfit* u.c., 283/81, EU:C:1982:335, 19. punkts).
- 46 Visbeidzot katra Savienības tiesību norma ir jāskata tās kontekstā un ir jāinterpretē atbilstoši šo tiesību noteikumiem kopumā, to mērķim, kā arī attīstības stāvoklim laikā, kad aplūkojamā norma jāpiemēro (spriedumi, 1982. gada 6. oktobris, *Cilfit* u.c., 283/81, EU:C:1982:335, 20. punkts, kā arī 2016. gada 28. jūlijs, *Association France Nature Environnement* u.c., C-379/15, EU:C:2016:603, 49. punkts).
- 47 Tādējādi tikai tad, ja, izmantojot šī sprieduma 40.–46. punktā minētos interpretācijas kritērijus, pēdējās instances valsts tiesa secina, ka nav elementu, kas varētu radīt pamatotas šaubas par Savienības tiesību pareizu interpretāciju, šī valsts tiesa var atturēties uzdot Tiesai jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju un, pati uzņemoties atbildību, to atrisināt.

- 48 Ņemot to vērā, tikai ar iespēju veikt vienu vai vairākas citādas Savienības tiesību normas interpretācijas, ja vien attiecīgajai valsts tiesai neviena no tām nešķiet pietiekami ticama, it īpaši, ņemot vērā minētās tiesību normas kontekstu un mērķi, kā arī normatīvo sistēmu, kurā tā ietilpst, nepietiek, lai uzskatītu, ka pastāv pamatotas šaubas par šīs tiesību normas pareizu interpretāciju.
- 49 Tomēr, ja pēdējās instances valsts tiesai top zināms, ka kādas dalībvalsts tiesās vai starp vairāku dalībvalstu tiesām pastāv atšķirīgi judikatūras virzieni par tādas Savienības tiesību normas interpretāciju, kas piemērojama pamatlietā, tai ir jābūt īpaši uzmanīgai, veicot vērtējumu par to, vai attiecībā uz konkrētās Savienības tiesību normas pareizu interpretāciju, iespējams, nepastāv pamatotas šaubas, un jāņem vērā it īpaši prejudiciālā nolēmuma tiesvedības mērķi, kas ir nodrošināt Savienības tiesību vienveidīgu interpretāciju.
- 50 Ceturtkārt, ir jānorāda, ka valsts tiesām, kuru nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nav pārsūdzami tiesā, uzņemoties atbildību, neatkarīgi un ar pienācīgu vērību ir jāizvērtē, vai tās ir kādā no situācijām, kuras tām ļauj atturēties uzdot Tiesai jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju, kas tajā ir ticis izvirzīts (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2005. gada 15. septembris, *Intermodal Transports*, C-495/03, EU:C:2005:552, 37. punkts un tajā minētā judikatūra; 2015. gada 9. septembris, *Ferreira da Silva e Brito u.c.*, C-160/14, EU:C:2015:565, 40. punkts, kā arī 2015. gada 9. septembris, X un *van Dijk*, C-72/14 un C-197/14, EU:C:2015:564, 58. un 59. punkts).
- 51 Šajā ziņā no sistēmas, kas ieviesta ar LESD 267. pantu, lasot to kopsakarā ar Hartas 47. panta otro daļu, izriet, ka tad, ja valsts tiesa, kuras nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nav pārsūdzami tiesā, uzskata – pamatojoties uz to, ka tā ir vienā no šī sprieduma 33. punktā minētajām situācijām –, ka tā ir atbrīvota no LESD 267. panta trešajā daļā paredzētā pienākuma vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, tiesas nolēmuma pamatojumā ir jānorāda vai nu tas, ka izvirzītajam Savienības tiesību jautājumam nav nozīmes strīda atrisināšanā, vai tas, ka attiecīgās Savienības tiesību normas interpretācija ir balstīta uz Tiesas judikatūru, vai arī, ja šādas judikatūras nav, tas ka Savienības tiesību interpretācija pēdējās instances valsts tiesai ir tik acīmredzama, ka nerodas nekādas pamatotas šaubas.
- 52 Visbeidzot vēl ir jāizvērtē, vai pēdējās instances valsts tiesa ir atbrīvota no LESD 267. panta trešajā daļā paredzētā pienākuma vērsties Tiesā ar jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju, ja lietas dalībnieks ir izteicis priekšlikumu iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu vēlākā tiesvedības stadijā, it īpaši pēc tam, kad, pamatojoties uz viņa lūgumu, jau ir ticis iesniegts pirmais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu.
- 53 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka ar LESD 267. pantu iedibinātā tiešās sadarbības sistēma starp Tiesu un valstu tiesām nav atkarīga no lietas dalībnieku iniciatīvas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 18. jūlijs, *Consiglio Nazionale dei Geologi*, C-136/12, EU:C:2013:489, 28. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2021. gada 3. jūnijs, *Bankia*, C-910/19, EU:C:2021:433, 22. punkts). Lietas dalībnieki nevar atņemt valsts tiesām to neatkarību īstenot šī sprieduma 50. punktā minētās pilnvaras, tostarp – tām uzliekot pienākumu iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1978. gada 22. novembris, *Mattheus*, 93/78, EU:C:1978:206, 5. punkts).
- 54 Tādējādi ar LESD 267. pantu ieviestā sistēma nav tiesību aizsardzības līdzeklis, kas ir pieejams lietas dalībniekiem lietā, kuru izskata valsts tiesa. Līdz ar to tas, ka lietas dalībnieks apgalvo, ka strīdā ir radies Savienības tiesību interpretācijas jautājums, neuzliek par pienākumu attiecīgajai tiesai uzskatīt, ka ir uzdots šāds jautājums LESD 267. panta izpratnē (spriedums, 1982. gada 6. oktobris, *Cilfit u.c.*, 283/81, EU:C:1982:335, 9. punkts).

- 55 No tā izriet, ka Tiesai iesniedzamo jautājumu noteikšana un formulēšana ir tikai valsts tiesas kompetencē un ka pamatlietas dalībnieki nevar mainīt to saturu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 18. jūlijs, *Consiglio Nazionale dei Geologi*, C-136/12, EU:C:2013:489, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 56 Turklāt tikai valsts tiesa var izlemt, kurā tiesvedības stadijā ir jāuzdod Tiesai prejudiciālais jautājums (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2008. gada 17. jūlijs, *Coleman*, C-303/06, EU:C:2008:415, 29. punkts un tajā minētā judikatūra), taču Tiesas kompetencē nav sniegt atbildi uz prejudiciālo jautājumu, ja laikā, kad tas ir iesniegts, tiesvedība iesniedzējtiesā jau ir beigusies (spriedums, 2000. gada 13. aprīlis, *Lehtonen un Castors Braine*, C-176/96, EU:C:2000:201, 19. punkts).
- 57 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka tad, ja valsts tiesa, kuras nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nav pārsūdzami tiesā, ir kādā no šī sprieduma 33. punktā minētajām situācijām, tai nav pienākuma vērsties Tiesā LESD 267. panta trešās daļas izpratnē, pat ja jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju būtu uzdevis lietas dalībnieks minētajā valsts tiesā notiekošajā tiesvedībā.
- 58 Savukārt no šī sprieduma 32. un 33. punktā izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka tad, ja šī tiesa konstatē, ka tā nav kādā no šīm situācijām, LESD 267. panta trešajā daļā tai ir noteikts pienākums vērsties Tiesā ar jebkuru minētajā valsts tiesā izvirzīto jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju.
- 59 Tas, ka minētā tiesa jau ir vērsusies Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu šajā pašā valsts tiesvedībā, neliek apšaubīt šo pienākumu, ja pēc Tiesas nolēmuma turpina pastāvēt jautājums par Savienības tiesību interpretāciju, uz kuru atbilde ir nepieciešama strīda atrisināšanai.
- 60 Iesniedzējtiesa tomēr atsaucas uz valsts procesuālajām tiesību normām, saskaņā ar kurām jauns jautājums par Savienības tiesību interpretāciju, ko kāds lietas dalībnieks ir izvirzījis pamatlietā pēc prasības celšanas, neesot pieņemams, jo ar to tiktu grozīts strīda priekšmets, it īpaši tad, ja tas tiek iesniegts pēc pirmā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanas.
- 61 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka pēdējās instances valsts tiesa var atturēties uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu tādu nepieņemamības iemeslu dēļ, kas saistīti ar tiesvedību šajā tiesā, ja vien ir ievēroti līdzvērtības un efektivitātes principi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1995. gada 14. decembris, *van Schijndel un van Veen*, C-430/93 un C-431/93, EU:C:1995:441, 17. punkts, kā arī 2017. gada 15. marts, *Aquino*, C-3/16, EU:C:2017:209, 56. punkts).
- 62 Atbilstoši līdzvērtības principam visiem noteikumiem, kuri piemērojami prasībām, ir jābūt vienādi piemērojamiem gan prasībām, kas ir pamatotas ar Savienības tiesību pārkāpumu, gan līdzīgām prasībām, kas ir pamatotas ar valsts tiesību neievērošanu (spriedums, 2017. gada 15. marts, *Aquino*, C-3/16, EU:C:2017:209, 50. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 63 Saskaņā ar efektivitātes principu valsts procesuālie noteikumi nedrīkst būt tādi, kas padara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtina Savienības tiesību sistēmā piešķirto tiesību īstenošanu. Šajā ziņā ir jāņem vērā šo noteikumu vieta visā tiesvedībā, kā arī tās norise un īpatnības dažādās valsts iestādēs. Šādā kontekstā vajadzības gadījumā ir jāņem vērā tādi valsts tiesu sistēmas pamatā esošie principi kā tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās drošības princips un pareiza tiesvedības norise (spriedums, 2017. gada 15. marts, *Aquino*, C-3/16, EU:C:2017:209, 52. un 53. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

- 64 Tādējādi Tiesa ir nospriedusi, ka valsts procesuālie noteikumi, saskaņā ar kuriem strīda priekšmetu nosaka prasības pamati, kas izvirzīti prasības celšanas brīdī, ir saderīgi ar efektivitātes principu, jo ar tiem tiek nodrošināta pareiza tiesvedības norise, tostarp – novēršot kavēšanos, kas ir saistīta ar jauno pamatu izvērtēšanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1995. gada 14. decembris, *van Schijndel un van Veen*, C-430/93 un C-431/93, EU:C:1995:441, 21. punkts).
- 65 Ja saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts procesuālajām tiesību normām, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus, pamati, kas ir izvirzīti LESD 267. panta trešajā daļā paredzētajā tiesā, ir jāatzīst par nepieņemamiem, lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu nevar uzskatīt par tādu, kurš ir vajadzīgs un nozīmīgs, lai šī tiesa varētu pieņemt nolēmumu (spriedums, 2017. gada 15. marts, *Aquino*, C-3/16, EU:C:2017:209, 44. punkts).
- 66 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka LESD 267. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai, kuras nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nav pārsūdzami tiesā, ir pienākums vērsties Tiesā ar tajā izvirzīto jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju, ja vien tā nekonstatē, ka šim jautājumam nav nozīmes vai ka Tiesa jau ir interpretējusi attiecīgo Savienības tiesību normu, vai arī ka Savienības tiesību pareiza interpretācija ir tik acīmredzama, ka nerada nekādas pamatotas šaubas. Šādas iespējamības esamība ir jāizvērtē, ņemot vērā Savienības tiesību īpašās iezīmes, sevišķās grūtības, kas rodas, tās interpretējot, un atšķirīgas judikatūras rašanās risku Savienībā. Šāda tiesa nevar tikt atbrīvota no minētā pienākuma tikai tādēļ, ka tā jau ir vērsusies Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu tajā pašā valsts tiesvedībā. Tomēr tā var atturēties uzdot prejudiciālu jautājumu Tiesai tādu nepieņemamības iemeslu dēļ, kas ir saistīti ar tiesvedību šajā tiesā, ar nosacījumu, ka tiek ievēroti līdzvērtības un efektivitātes principi.

Par otro un trešo jautājumu

- 67 Ar otro un trešo jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LES 2. un 3. pants, LESD 4. panta 2. punkts, 9., 26. un 34. pants, 101. panta 1. punkta e) apakšpunkts, kā arī 106., 151.–153. un 156. pants, Hartas 16. un 28. pants, Eiropas Sociālā harta un Sociālo pamattiesību harta ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā nav paredzēta periodiska cenu pārskatīšana pēc līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas Direktīvā 2004/17 minētajās nozarēs.
- 68 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru sadarbības starp Tiesu un valstu tiesām ietvaros nepieciešamība veikt valsts tiesai noderīgu Savienības tiesību interpretāciju prasa, lai tā stingri ievērotu prasības attiecībā uz lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu saturu, kuras ir skaidri noteiktas Tiesas Reglamenta 94. pantā un par kurām iesniedzējtiesai ir jābūt informētai (spriedums, 2018. gada 19. aprīlis, *Conorzio Italian Management un Catania Multiservizi*, C-152/17, EU:C:2018:264, 21. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Šīs prasības turklāt ir atgādinātas Tiesas Ieteikumos valsts tiesām par prejudiciālās tiesvedības ierosināšanu (OV 2019, C 380, 1. lpp.).
- 69 Tātad, kā noteikts Reglamenta 94. panta c) punktā, pašā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu noteikti ir jāietver to iemeslu izklāsts, kuri likuši iesniedzējtiesai šaubīties par noteiktu Savienības tiesību normu interpretāciju vai spēkā esamību, kā arī saikne, ko tā konstatējusi starp šīm tiesību normām un pamatlītai piemērojamiem valsts tiesību aktiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 19. aprīlis, *Conorzio Italian Management un Catania Multiservizi*, C-152/17, EU:C:2018:264, 22. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 70 Šajā gadījumā ir jākonstatē, ka ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa nav novērsusi Tiesas 2018. gada 19. aprīļa sprieduma *Conorzio Italian Management un Catania Multiservizi* (C-152/17, EU:C:2018:264) 23. punktā norādīto trūkumu, jo, neievērojot Tiesas Reglamenta 94. panta c) punktu, tā joprojām ar prasīto precizitāti un skaidrību nav norādījusi iemeslus, kādēļ tā uzskata, ka LES 3. panta, kā arī LESD 26. panta un 101. panta 1. punkta e) apakšpunkta interpretācija tai šķiet nepieciešama vai lietderīga, lai atrisinātu strīdu pamatlietā, nedz arī saikni starp Savienības tiesībām un šajā strīdā piemērojamiem valsts tiesību aktiem. Šī tiesa arī neprecizē iemeslus, kuru dēļ tai rodas jautājums par citu otrajā un trešajā jautājumā minēto tiesību normu un tiesību aktu, tostarp it īpaši Eiropas Sociālās hartas, interpretāciju, ko Tiesa turklāt nav kompetenta interpretēt (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 5. februāris, *Nisttahuz Poclava*, C-117/14, EU:C:2015:60, 43. punkts), bet būtībā tikai atspoguļo prasītāju pamatlietā jautājumus šajā ziņā, kā tas izriet no šī sprieduma 20. punkta, nesniedzot pati savu vērtējumu.
- 71 Līdz ar to otrais un trešais jautājums nav pieņemams.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 72 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

LESD 267. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai, kuras nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nav pārsūdzami tiesā, ir pienākums vērsties Tiesā ar tajā izvirzīto jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju, ja vien tā nekonstatē, ka šim jautājumam nav nozīmes vai ka Tiesa jau ir interpretējusi attiecīgo Savienības tiesību normu, vai arī ka Savienības tiesību pareiza interpretācija ir tik acīmredzama, ka nerada nekādas pamatotas šaubas.

Šādas iespējamības esamība ir jāizvērtē, ņemot vērā Savienības tiesību īpašās iezīmes, sevišķās grūtības, kas rodas, tās interpretējot, un atšķirīgas judikatūras rašanās risku Savienībā.

Šāda tiesa nevar tikt atbrīvota no minētā pienākuma tikai tādēļ, ka tā jau ir vērsusies Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu tajā pašā valsts tiesvedībā. Tomēr tā var atturēties uzdot prejudiciālu jautājumu Tiesai tādu nepieņemamības iemeslu dēļ, kas ir saistīti ar tiesvedību šajā tiesā, ar nosacījumu, ka tiek ievēroti līdzvērtības un efektivitātes principi.

[Paraksti]

ⁱ — Teksta 33. punktā pēc sākotnējās elektroniskās publikācijas ir veikti valodnieciski labojumi.